

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

15 Novembre 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 309

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cığaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

15 Teşrinisani 1930

lere mütemayil ise bundan memnun olmalı, ve tarihî mes'elelere mütemayil olduğu takdirde kendisine karşı edilecek muamelenin aynini itti-haz etmeli [ya'ni çocuğu tamamen serbest bırakmalıdır. Bir tarihî şahsın tabii ölümü mi yoksa tesmim edilerek mi ölmüş olduğunu öğrenmeye çok merak eden bir çocuk gördüm Keyfiyetin meşkül fakat filan cihetin muhtemel olduğu cevabı verildi. Daha ehemmiyetli mes'eleler mevzu'î bahs olduğu vakit aynı suretle hareket etmelidir.

— Fakat denilecek ki ahiret hakkında, çocuğun anlayabileceği yegâne lisan hristiyanlığın, semaya kaldırılan insanlardan [meselâ Hazreti İsa'nın semaya urucundan], melekler ve feriştereler arasında oturan mes'ud ruhlar

ادواح-مید den v.s. den bahs eden hristiyanlığın lisaii değil midir? Cevap veririz ki, çocuğun zekâsı hakkında umumiyetle pek garip bir fikir ediniliyor. Zekâsı sarfın en inceliklerine bağlanıyor da ona felsefeden bir kelime söylemekten korkuluyor. Tanıdığım on bir yaşında bir kız çocuk şu gayri melhuz sü'ale pek fatinane cevap verebildi: tam hristiyan ile, bir hristyani tam arasında ne fark vardır? [*] Bedihidir ki bir metafizik mes'elesini halletmekte daha ziyade güçlük hisetmezdi. Kendi hesabıma, sekiz yaşında iken ebediyyeti ruh hakkında bir mübaheseyi takip ettiğimi tehat-ur ediyorum, hatta ebediyyeti ruh da'vasında bulonana içimden hek veriyordum. [Bitmedi]

J. M. Guyau

Okuyucularımızdan fikirler:

RAKAMLARIN NASİHATI

Pek muhterem Abdullah Cevdet Beyefendi !

Ne zamanlardan beri benden İçtihat için yazı istersiniz. Ben de her zaman bunu size va'deder de vadimi yerine getirmek için vakit bulamam. Gene sizin bir makalenizden ilham almasaydım kim bilir bu vadem daha ne kadar gecikecekti. 15 teşrini eveel 1930 tarihli İçtihadın kıymetli imzanızı taşıyan ilk mekalesinden bahsetmek istiyorum.

«Rakamların nasihatı» başlıklı bu makele- nizde komşumuz İran'ın bazı iktisadî tedbirle- rini misal getirerek ondan örnek almanızı tavsiye ediyorsunuz. Buna diyecek yoktur. Başka milletlerin müsbet neticeler veren

[*] Sû'alın aslı: « Quelle différence ya-t-il entere le parfait chrétien et un chrétien parfait ? »

iktisadî fa'aliyetlerinden teşkilâtımıza uygun olanları almakta tereddüt etmemeliyiz. Yalnız İran hükûmetinin tacirlerini uzun zaman bu kuyuda tabi tutabileceğini zannetmiyorum İktisadî sahada tazyik çoğaldıkça ona karşı hile ve kaçakçılık ta o nisbette çoğalır. Bu tedbir sayesinde İranın ihracatı ithalâtından her sene 20 milyon türk lirası fazla olacağında tereddüt edersem beni mazur görün. Mamafih benim asıl işiçeğim nokta bu değildir.

Yevmi bir gazeteden naklen 1927 ve 1928 senelerinde ticaret muvazene açığımızın 103 milyon liraya vardığını yazdıktan sonra bundan her sene millî servetimizin 51 milyon 500 bin lira azaldığı neticesini çıkarıyorsunuz

Bu yanlış bir hesaptır üstadım. Millî servetimizin her sene bu kadar azalmaya tahammülü yoktur. Muvazenei ticaretin aldatıcı ve fazla telâş verici hususiyetinden şuracıkta biraz bahsedersen bana hak verirsiniz Her şeyden evvel bunu bir misal ile tevzih etmeme müsa-adenizi rica edeceğim :

Farzedelim ki bir tacirimiz İzmirden İngil-tereye 10000 liralık incir götürmüş olsun. Gümrük defterleri 10000 liralık ihracat kaydeder. Tacirimiz bu üzümlü İngilterede sattıktan sonra yerine patiska alıp getirecektir.

Fakat incir yol masrafı, sigortası ve oradaki gümrük resmile beraber tacire 11000 liraya malolmuştur. Buna yüzde 20 hesabı ile 2200 lira kâr koyalım. Şimdi tacirimizin 13200 lirası vardır ve bununla patiska almıştır. patiskalar Türkiye'ye gelinceye kadar nakliyesi, sigortası ve buradaki gümrük resmile 15000 liraya malolmuş ve idhalat gümrüğünde o suretle kayde geçmiştir. Bu kayıtlara göre memleket-ten 10000 liralık mal çıkmış ve 15000 lira lık mal girmiştir. Şimdi millî servetimizden 5000 liranın azaldığına mı hükmedeceğiz ? Zahirde öyledir. Hakikatta ise memleketten 10000 liralık bir kıymet çıkmış ve ona karşı 15000 liralık bir kıymet girmiştir. Yâni mem- leketin serveti 5000 lira artmıştır. Görüyorsunuz ki sizin iddianızın temamilen aksi bir netice çıkıyor.

O halde diyeceksiniz âlemin telaşı nedir? İdhalatımız alabildiğince çoğalsın, millî serve- timiz o nisbette çoğalacak demektir. Hayır, bunun da muayyen bir nisbeti var. Bu nisbet yukarıda izah ettiğim nakhiye, sigorta, güm- rük, temettü gibi avamil ile ölçülür, Bu nisbet dahilinde kaldıkça gümrük defterleri ve bun-

lara müstenit muvazeneî ticaret ne kadar aleyhimize görünse hakiki bir tehlike mevent olamaz. Çünkü hakikatta memlekatten ne çıkmış ise onun karşılığı girmistir. Bundan kambiyo müteessir olmaz. Fakat idhalâtın ihracattan farkı bu nisbeti aştı mı, o zaman fazlasını nakt ile ödemek zarureti hasıl olur, kambiyo yükselir ve memleket muztarip olur.

Son iktisadî tedbirler alınmadan evvel biz bu izdiraba yakından şahit olduk. Zaten bu fena vaziyetimiz yeni bir şeyde değildir. Fakat ne olsa muvazeneî ticarete bakarak her sene elli milyondan fazla servetimizin azaldığına inanırsak mes'eleyi ilmi cephesinden görmemiş oluruz. Esasen milli servetimiz ne dir ki? topu 200 milyonluk bir butçemiz var, servetimizin miktarına bu bir miyar olabilir.

Rakamların nasihatini dinlerkene hadiseleri bir kere de iktisat terazisinde tartmak tesellisinden mahrum bırakılmamaklığımızı rica ile hürmetlerimi takdim ederim aziz üstadımız efendim.

Ali Kâmi

İctihad

Aziz arkadaşımızın tenkid ve izahatına teşekkür ederiz. Tashihi, keyfiyete değil, kemiyeye aittir. Türkiyemizin her sene daha ziyade fakir düştüğü ve hükümetimizin bu iktisadî fekrüddeme karşı tedbirler aldığı meydandadır.

«Shakespeare» dramlarından:

HAMLETİN TAHLİLİ

«Shakespeare» in «dört meş'um dram» mdan biri de **Hamlet** dir, **Hamlet** bir şah eserdir, fakat **Shakespeare** in ibdaî eseri değildir. **Hamlet** in yeniden yaptığım tercemesinin başında uzunca (208 sahifelik) bir dibâcede izah ve hikâye ettiğim gibi **Hamlet** in mevzuunu, «Shakespeare, **Belleforest** den almıştır, o da **Saxo Grammaticus** den almıştır. Fakat «Shakespeare» in elinde o kadar yükselmiş ve derinleşmiştir ki aslı ile âdeta münasibeti az kalmıştır denilebilir. Şairin füsunu tesmiye ettiğim bir kıt'anın dediği gibi:

Elinin dokunduğu taşlar kızıl kor oldu.

Dehânın mucizelerinden biri de bu yükseltme kudretidir. «Dehânın psychologie» si ölkesine girmek zamanına henüz gelmemişti oldu-

ğumu düşünerek **Hamlet** i tahlile çalışalım:

IX uncu asırdayız. **Danimarka sarayı** krâlisindeyiz. Genç Prens **Hamlet** in babası olan Kral **Hamlet** in öleli henüz iki ay olmuş, dul kalan zevcesi kaynıl yâni ölen Kralın kardeşi **Claudius** le izdivahta isti'cal ediyor.

«Witttemberg» Darülfünunundan henüz avdet etmiş bulunan Hamlet derin bir hüznün ve kedere müsteğraktır. Prens Hamlet babasını pek severdi, validesinin, hiç sevmediği bu «Claudius le, evlenmekteki isti'cali onun acri bir ye'es içine atıyor. O sırada dostlarından biri olan «Horatio» geliyor, iki gece sıra ile merhum babasının tayfını sarâyı krâlinin tıraçasında gördüğünü söylüyor. Hamlet bunu bizzat tevsik etmek istiyor, Gece yarısı merhum kralın tayfını görüyor ve bu tayf. Kralın iş'aa olunduğu gibi bir yılan sokması neticesi olarak ölmediğini, kardeşi «Claudius» tarafından tesmim edildiğini bağçede bir sıra üstünde uyurken kulağına bir katıl zehir dökmek suretile hayatına kasdetmiş olduğunu ve bu tarik ile tahtını ve kraliçesini elde etmeyi muradettiğini anlatıyor. Kralın tayfı, intikam almasını fakat validesini esirgemesini oğlundan istiyor. Horoz öttüğü vakit tayf gözden nihan oluyor.

Bu haberin te'siri altında perişan olan Hamlet intikam almağa ve bunun için hazırlanmaya karar verir. «Claudius» ün şüphesini davet etmemek için kendisine deli süsü verir. Fakat kendisini deli gibi göstermeye ihtiyacı olmadığı zamanlarda marazî bir asabiyetin esiri bulunur, nörasteni âraziları gösterir. Tayfin kendisine verdiği vazife o kadar ağır görünür ki intihar etmeği derpiş eder. Bu hâleti ruhiye altındadır ki :

«To be or not to be that is the question» mis'ra'ı ile başlayan ve otuz sene evvel:

«Var mı olayım yok mu? budur mes'ele işte ;
Divi kaderin gadrine etmekmi tahammül
Ya karşı gelüp cuşuna bu seyli fenanın
Vermekmi bu tufanı belâyaya nihayet
Bunlardan acep hangisi icâbi necabet?
Bir hâleti diğer değil, ölmek uyumaktır
Bir hap ile payane erer dicreti kalbim
Bin zahm ki mirası tabiisi bu cismin
Olsaydı bu suretle eger mes'ele münhal
Kim canı gönülden ona olmazdı şitâbân?
Ölmek uyumaktır, uyumak... Belki de rü'ya
Zira şebi makberde biz ol dukda kefenpuş
Sonsuz bu ölüm uykusunun var mı ki bir fert
Bilsin nasıl evhamı ne rü'yaları vardır ?